

*Н.М. Селегей,
науковий керівник – канд. іст. наук, доц. В.В. Холод,
Українська академія банківської справи НБУ*

СОЦІАЛ-ДЕМОКРАТИЗМ – ОРІЄНТИР ДЛЯ ВСТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Ст. 15 Конституції України вказує на те, що суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності. Жодна ідеологія не може визнаватися державою як обов'язкова [1, с. 7].

Але необхідно зазначити, що якість будь-якої ідеології визначається її життєздатністю і соціальною ефективністю. Таку якість виявив соціал-демократизм як політична ідеологія центристських сил. Вона є пластичною і сприйнятливою до найкращих досягнень різнорідної політичної думки. Це ідеологія середнього класу – єдиного, який об'єднується солідарними інтересами; її відрізняє повна відсутність будь-якої претензії на теоретичну винятковість [4, с. 280]. Тому до такої ідеології необхідно прагнути і саме така ідеологія повинна слугувати орієнтиром для встановлення громадянського суспільства в Україні. Це пов'язано з програмою соціал-демократичного руху, яка проголосила головними цінностями свободу, справедливість і солідарність. Умовою їх реалізації є демократизм, який послідовно повинен впроваджуватися в усі сфери суспільного життя. А соціалізм у цій концепції виступає як процес поступального руху до здійснення цих цінностей. Слід звернути увагу, що найкращих політичних успіхів за часи незалежності досягли українські соціал-демократи, які сьогодні виступають у країні як найбільш впливова й потужна центристська сила.

Нині в країні налічується близько півтора десятка політичних партій, які мають у своїй назві словосполучення “соціал-демократична” або за своїми програмними положеннями можуть претендувати на статус соціал-демократичних. Правда, слід відзначити, що серед елітарної частини сучасної української соціал-демократії є особи, які займали і займають високі посади в структурах законодавчої і виконавчої гілок влади (Леонід Кравчук, Василь Онопенко, Василь Кремень, Олександр Зінченко) [7, с. 62]. Після 1991 року соціал-демократичні партії України пройшли складний шлях не тільки політичного становлення, а й формування та пошуку своєї внутрішньополітичної ніші. У цьому процесі було все: і труднощі організації, і боротьба за громадське визнання, і численні розколи та об'єднання, і політичні амбіції політичних лідерів, які більше турбувались про власний імідж, ніж про суспільно-партійні справи.

В останні три-чотири роки серед української соціал-демократії визначився очевидний лідер. Це соціал-демократична партія України (об'єднана), лідером якої став відомий юрист і парламентарій Віктор Медведчук. Лідерський статус об'єднаних соціал-демократів на чолі з В. Медведчуком пов'язаний з активним використанням у своїй діяльності

фундаментальних цінностей громадянського суспільства і демократичного ладу, але спрацювали їх відверто популістські пропагандистські заходи [6, с. 25].

Соціал-демократи проти будь-якої диктатури як форми політичної влади, вони часто демонструють відданість принципів демократичного парламентаризму та орієнтацію на політичний плюралізм і консенсус при розв'язанні важливих проблем. У їхніх програмних документах простежується пріоритет мирних, демократичних засобів досягнення поставленої мети. Вони за державне регулювання економіки з розвитком ринкових механізмів. Соціал-демократи проголошують відданість концепції соціальної захищеності трудящих мас. У зовнішній політиці, відстоюючи державний суверенітет, соціал-демократи орієнтуються на мирне співіснування різних держав та їхню достатню безпеку [3, с. 458-460]. Соціал-демократизм не визнає принципу економічного детермінізму, віддає перевагу еволюційному розвитку політичного процесу, розглядаючи його як безкінечне наближення до етичної мети, забезпечення соціальних прав трудящих, ліквідацію всіх форм гноблення, дискримінації, вільний розвиток кожної особи. У центрі уваги соціал-демократії – ідея створення соціальної держави як інструмента формування “солідарного суспільства”, в якому мають з'єднатися два великих досягнення: індивідуальність творчості та колективна солідарність [2, с. 327].

Але для України проблема полягає в тому, що нездійсненність в умовах сьогодення запропонованих соціал-демократизмом моделей “демократичного соціалізму”, “держави всезагального благоденства”, а також непереконливість вирішення ряду соціальних проблем, породжених технологічним ривком індустріальних держав, підірвали її авторитет в європейській суспільній думці.

Я вважаю, що за українським соціал-демократизмом все-таки є політичне майбутнє країни, але це майбутнє настане не сьогодні і не завтра. Молода українська соціал-демократія ще не має таких чітких ідейно-політичних позицій, вона має пройти ще значну школу власного досвіду державного управління до створення потужної структури. Адже політична неструктурованість українського суспільства, відсутність власного досвіду державного управління, організаційна розгубленість і політична незначущість більшості соціал-демократичних партій – усе це є реальною перешкодою для створення потужної соціал-демократичної структури, яка б змогла взяти на себе повну відповідальність за долю народу, опинившись при владі. Це одна сторона медалі. З іншого боку, привабливість сучасного соціал-демократизму полягає в тому, що сьогодні він із мрії та утопії все більше стає реальною можливістю. Але ця можливість залежить не так від загального поліпшення економічного стану країни, який в основному контролюється купкою олігархів, їх близьким оточенням та корумпованою бюрократією та використовується для власного збагачення, як від реального підвищення добробуту хоча б більшості населення. Крім того, соціал-демократизм як ідеологія і політика має певну перспективу ще й тому, що у

нього є історичне минуле, яке бере початок від І. Франка, Л. Українки, В. Винниченка – щиросердних борців за долю трудового народу.

Отже, можна зробити висновок, що соціал-демократизм – це ідеологія, яка ґрунтується на принципах соціального макроконсенсусу, соціального партнерства і компромісу політичних сил. У свою чергу, соціал-демократизм – це і конструктивний тип політичної культури, яка інтегрує здоровий глузд, реалізм, терпимість до інакомислення і орієнтацію на загальнолюдське [4, с. 281]. Загалом соціал-демократизм розглядається як ціль, до якої людство повинно постійно просуватися, наповнюючи новим політичним і соціальним змістом такі неминучі моральні цінності, як свобода, справедливість, солідарність, рівність.

Список літератури

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. – К.: Преса України, 1997. – 80 с.
2. Політологічний енциклопедичний словник: Навч. посібник для студентів вищ. навч. закладів. – К.: Генеза, 1997. – 400 с.
3. Семків І.О. Політологія. – Львів: Світ, 1994. – 552 с.
4. Холод В.В. Лекції з політології: Навч. посібник. – 2-ге вид., стер. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 408 с.
5. Пахарев А. Політичні ідеології та багатопартійність в Україні // Віче. – 2002. – № 10. – С. 24-28.
6. Пахарев А. Політика центризму в Україні // Трибуна. – 2002. – № 3-4. – С. 23-25.
7. Примуш М. Ідеологія і політичний режим // Політика і час. – 2002. – № 10. – С. 61-65.

Селегей, Н. М. Соціал-демократизм – орієнтир для встановлення громадянського суспільства в Україні [Текст] / Н. М. Селегей // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: погляд у майбутнє : зб. тез доповідей за матеріалами Восьмої науково-практичної конференції студентів (18-22 квітня 2005 р.) та Дев'ятої науково-практичної конференції студентів (27 квітня 2006 р.) / Державний вищий навчальний заклад "Українська академія банківської справи Національного банку України". - Суми, 2006. - С. 165-168.